

jobb, mint a svédországi, amit a német hadiipar jelenleg használ. Az ércek kibányászására *Holland Syndicat* néven egy a Krupp-művek érdekkörébe tartozó vállalat alakult. A szerződés 130 km. hosszú vasutvonal, modern utak és modern kikötő építését vállalja Monroviában, aminek ellenében a vállalaté az ország egy ötödét kitevő nyugati tartomány. Így a németek francia Guinea közvetlen szomszédságába kerültek. Ezenkívül katonai repülőtereket építettek Zerékorétól és a francia határtól 30 km-re fekvő Guekidon helységtől délre. Monrovia és Macente között modern stratégiai ut építését kezdték meg, azzal a nyilvánvaló céllal, hogy a háború kitörésekor itt is támadást indíthassanak a francia Guinea és az ugyancsak francia Elefántcsontpart ellen.

Kamerun egyrésze az angolok mandátumterülete, viszont az angolok egy idő óta nem sokat törődnek vele. Marcel Homet szerint az ültetvények bejártatánál mindenütt látható a horogkereszt. Tiko kikötővárosnak például a kapitánya és helyettesei németek. Kamerumban egyébként a fehér lakosság háromnegyed része német eredetű; a kórházak, postahivatalok, állami intézmények alkalmazottai csaknem teljes egészükben németek. Az ültetvényeken sok, szükség esetén vadászgéppé alakítható repülőgép van. Az itt dolgozó németek katonailag kiképzettek és jól fel vannak fegyverezve. Nem kétséges, hogy mi a szerepük háború esetén...

Ez azonban nem minden. A spanyol felkelők birtokában levő Kanári szigetek német tengeralattjárók menedékhelye... Francia-Marokkót spanyol-Marokkó és Rio de Oro felől fenyegeti veszély, a Baleari szigetek olaszok általi megszállása pedig az Algírral és Tunisszal folyó szabad közlekedést vágja el... Kamerunt nemcsak az angol protektorátus alatti rész német lakossága, de Francoék győzelme esetén a német flotta spanyol Guineán és Fernando Po szigetén keresztül is veszélyeztetheti. S végül: európai háború esetén a legfontosabb harctér Afrikában lesz, — írta Ludendorff tábornok egyik könyvében...

(Jordáky Lajos)

A DUNÁNTULI NÉMET NÉPTEST, melynek lélekszámát ma körülbelül 340.000-re teszik (a magyarországi német kisebbség teljes lélekszáma mintegy félmillió), gazdasági szervezettsége és a magyar-német történelmi „jóviszonyból” adódó privilegizált helyzete következtében már a háború előtt kiemelkedő helyet foglalt el a Monarchia népcsoportjai között. Ezt a helyzetét Trianon után maradéktalanul is fenntartotta, sőt gazdasági erősségeit csak ezután kezdte igazán kiépíteni. Hogy milyen volt a háború előtt és alatt a magyarországi németsegen belül uralkodó közhangulat, arra fényt vet a következő vallomás: „Németek voltunk, németek vagyunk és németek akarunk maradni.” (*Karpatenpost*, 1918 okt. 14.) Ez az ideológia nagyjában változatlan maradt a weimári Németország idején.

Változott a helyzet a hitlerizmus hatalomrajutása után. Egy erős német kisebbség a Dunántulon, támpontul ígérkezett a német imperializmus magyarországi pozícióinak kiépítésére. S tényleg ezóta bizonyos fordulat észlelhető a magyarországi németseég ideológiájában: a (hitlerista) „nemzeti öntudatra ébredés” tünetei letagadhatatlanok. Nagy népművelési szervezetükön, a *Kulturverein*on keresztül rendszeresen folyik a a nemzeti-szocialista propaganda...

A dunántúli svábok ugyanakkor a Harmadik Birodalomtól támogatott szövetségi és hitelpolitikájukkal rendszeresen törekednek az egész országrész gazdasági birtokbavételére. Az egykézű magyar paraszt-

ság kihalásával egyre több tanya, falu, vidék kerül német kézre. De beszéljen erről néhány adat:

Dunántul területe 6.413.845 kat. hold, ebből a 100 kat. holdon felüli birtokok 3.136.702 kat. holdat foglalnak el. A nagybirtokokból 749.953 kat. hold bérbe van adva nagybérlőknek. A 100 kat. holdon aluli birtokok területe 3.277.143 kat. hold, ennek kb. 40 százaléka a sváboké. A német tejeszkedés a nagybirtokok parcellázása révén nyer gyakorlati megoldást. *Baranya* megyében 1927-1929. években 4.514 kat. hold nagybirtok jutott német kisgazdák kezére, *Somboly* megyében 7.720 kat. hold. Legélesebben a Sárközben alakult ki egymással szemben a német-magyar front. Itt komoly élet-halál harc folyik. A síkságon magyarok élnek, a hegyek között németek. A németek lassan lehúzódnak a hegyekből és kiszorítják a magyarokat. Joggal állapítja meg *Kovács Imre* falukutató a dunántúli németekről: „Évszázados küzdelem edzette meg őket és most komor lélekkel, lábhoz tett fegyverrel állnak a magyar falvak előtt — mint egykor Odoaker germán zsoldosai a római birodalom limesein —, hogy a kellő pillanatot kihasználva, megadják a kegyelemdőfést a vonagló dunántúli egykés magyarságnak.“

A magyarországi németiség körében folytatott nemzetiszocialista propaganda növekvő sikereit éppen az magyarázza, hogy ez a propaganda a nagynémet küldetésstudat ideológiai alapjára helyezi a dunántúli sváb aranyparasztok nyers gazdasági offenzíváját. Am nézzük meg, hogyan rétegeződik ideológiai és politikai szempontból a magyarországi német néprész.

Legfontosabb szervezetük, a már említett Kulturvereink mintegy ötvétezer tagot számlál, de taglétszáma rohamosan emelkedő irányzatot mutat. Alapszabályai felétlen államhűséget és magyar honpolgári öntudatot követelnek a tagoktól; célja ugyanakkor a német kisebbség nyelvi és kulturális jogainak védelme s a németajkú lakosság egy táborban való összefogása kulturális alapon. A Kulturvereinkben ugyan már a háború előtt is jelenvolt és a Monarchia többi pángermánjaival szorosán összedolgozott egy jelentéktelen, szeparatista hajlamú csoport, azonban akkor ennek a csoportnak sem sajtó, sem más komolyabb propagandalehetőségek nem álltak rendelkezésre, s politikai befolyása éppezért semmivé zsugorodott. Az újabb keletű nemzetiszocialista propaganda szintén a Kulturvereinken keresztül indult hódítóútjára és elsősorban a háborúelőtti nagynémet frakció még létező elemeire támaszkodott. Az említett általános okokon kívül azonban igen nagy szerepet játszott a dunántúli nemzetiszocialista és nagynémet offenzíva elindításában a Magyarországon élő németbirodalmi állampolgárok hitleri szervezkedése. A Gömbös-kormány már 1933-ban engedélyezte az NSDAP magyarországi szervezetének működését. A *Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, Landeskreis Ungarn* különböző helyi szervezetekre oszlik, közülük a budapesti a legnagyobb. Budapesti központjának egészen a legutóbbi időkig *Ernst Kienast* német állampolgár volt a vezetője, aki mellett, mint „al-Führerek“ *Peter Mansfred* és *H. Lischke* működtek. Céljuk egyrészt az egyre számosabb magyar nemzetiszocialista frakciók és pártok munkájának összeegyeztetése és ellenőrzése, másrészt a dunántúli svábság ideológiai megnyerése egységsszervezetük, a Kulturvereink gleichsajtolására.

A dunántúli németiség szervezésében még a *Deutsche Arbeitsfront* magyarországi tagozata is szerepet kapott. Ez a szervezet illegálisan működött, mivel — ellentétben az NSDAP Landeskreisével — a kormány nem engedélyezte működését. Az Arbeitsfront élén egyideig

Gerhard Hecklinger, később pedig Gnab, budapesti német konzul állott.

Ilyen előzmények után a Kulturverein kebelében működő egykori törpe pángermán kisebbség rohamosan előretört és lassan abszolút többségre tesz szert. Az egyesület magyarbarát szárnya, melynek élén Gratz Gusztáv volt miniszter, az ismert történelemtudós áll, és a nagy német frakció között a legutóbbi időben éles harc fejlődött. Ennek folyamán a Kulturverein nemzetiszocialista tagjai külön szervezetbe, a *Volksdeutscher Kameradschaftsbund*-ba tömörültek. Gratz Gusztáv ezekre a tünetekre hivatkozva megállapítja a *Magyar Szemle* áprilisi számában: „Mind világosabbá válik, hogy az egyesületben (a Kulturvereint érti.) létezik egy külön szervezet, mely külföldi óhajra igyekszik a magyarországi németiséget politikailag megszervezni a magyarság ellen“

Míg a Kulturverein nemzetiszocialista fedőszervvé alakul át, a Kameradschaftsbund a svábság nemzeti-szocialista élcsapata. Utóbbinak öt pontba sűrített követelései a következők: 1. A német kisebbséget el kell ismerni jogi személyként és néprészként; 2. rendezni kell a német iskolák kérdését: német tanítóképző intézetet, német közép- és főiskolákat kell felállítani; 3. teljes sajtó- s gyülekezési szabadság; 4. német szemináriumból kikerült német papok; 5. csak egy a német kisebbséget védő német párt tűrhető.

A dunántúli nagynémet propagandának természetesen erős fegyvere a sajtó. A dr. Basch szerkesztésében Szombathelyen megjelenő *Günser Zeitung* képviseli a belföldi németnyelvű lapok közül legtisztábban ezt az irányzatot, bár a kormány sajtópolitikája, ujabban némi tónusbeli engedelményekre kényszeríti. A lap olvasótábora így is erősen gyarapodik, különösen az Anschluss óta, az államhű *Politisches Volksblatt* és a Sopronban megjelenő semleges *Ödenburger Zeitung* rovására. A belföldön előállított németnyelvű sajtótermékek azonban sokkal kisebb szerepet játszanak a propaganda terén, mint a külföldről importált röpiratirccalom és az ingyen osztogatott birodalmi német lapok.

(Mosonyi Ferenc)

A KATHOLICIZMUS FRANCIAORSZÁGBAN. Katholikuskak lenni Franciaországban néhány évtizeddel ezelőtt még politikailag annyit jelentett, mint konzervatívnak, ha ugyan nem reakciónak lenni, ellenszenvet a laikus köztársasággal, visszasíratni a lilomos királyságot. A Dreyfuss-ügy idején a katolikus értelmiségnek csak igen kis csoportja mert együttthaladni a Dreyfussard baloldallal. Azóta, különösen az utóbbi időkben, katolikuskak lenni Franciaországban egyre inkább annyit jelent, mint összeegyeztetni a hitbuzgóságot a szabadságszeretettel, az evangéliumot a nagy forradalom eszméivel, a hagyományhűséget a mind nagyobb fokú szociálpolitikai reformvággyal.

A mozgalom, amelyet baloldali vagy demokratikus politikai katolicizmusnak nevezhetnénk néhány áldozatkész és konok író és gondolkodó szívós működésének az eredménye. Működésüket a hivatalos egyház sokáig nem nézte jó szemmel. Maritaint még nem is rég állandóan fenyegette az a veszély, hogy műveit indexre teszik, ma ez a veszély nem fenyegeti sem őt, sem társait. A tanítás, amit bátran és bölcsen hirdetett, szinte már a hivatalosság pecsétjét viseli magán. Verdier bíboros — egyike ma a legnépszerűbb franciáknak — jóindulatába fogadta őt és társait. Pacelli bíboros érdeklődéssel forgatja műveiket, a francia és nemcsak a francia közvéleményben gyökeret vertek eszméik.

Mi az oka ennek a fordulatnak? Mi az oka annak a világtörténelmi